ଇତିହାସ ଓ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ

ନବମ ଶ୍ରେଣୀ

ଓଡ଼ିଆପୋର୍ଟାଲ.ଇନ୍‌ଙ୍କର
ପାଠାଗାର
Pathagara.OdiaPortal.IN

ପ୍ରକାଶକ : ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ଇତିହାସ
ଓ
ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ

(ନବମ ଶ୍ରେଣୀ)

ପ୍ରକାଶକ
ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ନିମନ୍ତେ ଅନୁମୋଦିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ

© ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ଲେଖକ ଓ ସମୀକ୍ଷକମଣ୍ଡଳୀ :

ପ୍ରଫେସର ଡ. ଅନନ୍ତ ଚରଣ ସାହୁ (ସମୀକ୍ଷକ)
ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ (ଲେଖକ ଓ ସହ-ସମୀକ୍ଷକ)
ପ୍ରଫେସର ମେଜର ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ପଟ୍ଟନାୟକ (ଲେଖକ ଓ ସହ-ସମୀକ୍ଷକ)
ପ୍ରଫେସର ଡ. ଯୁଗଳ କିଶୋର ମିଶ୍ର (ଲେଖକ)
ଶ୍ରୀମତୀ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରାଣୀ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ (ଲେଖକ)
ଡ. ମୀନାକ୍ଷୀ ଦାସ (ଭାଷା ସମୀକ୍ଷକ)
ଶ୍ରୀ ଶରତ କୁମାର ନାୟକ (ସଂଯୋଜକ)

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୨୦୧୨ / ୪,୦୦,୦୦୦ / ୨୦୧୩ / ୨,୦୦,୦୦୦
୨୦୧୫ / ୨୦,୦୦୦ / ୧,୦୦,୦୦୦
୨୦୧୬ / ୧,୦୦,୦୦୦ / ୨,୦୦,୦୦୦

ଆର୍ଟପୁଲ : ଶ୍ରୀ ଜେରକ୍ସ ଆଣ୍ଡ ଅଫ୍‌ସେଟ, ବକ୍ସିବଜାର ରୋଡ଼, କଟକ-୧

ମୁଦ୍ରଣ : କେଶରି ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜରସ୍, କଟକ
ଦ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ୱାର୍ଲଡ୍, କଟକ

ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୬୩/- (ତେଷଠି ଟଙ୍କା ମାତ୍ର)

ମୁଖବନ୍ଧ

ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଇତିହାସ ଓ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ପୁସ୍ତକଟି ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନର ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ଭାବରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରିଷଦ (NCERT), ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ତଥା ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର SCF-2007 ନମୁନା ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ା ଉପରେ ଏହି ପୁସ୍ତକଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ।

ଇତିହାସ ପାଠ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ପ୍ରବହମାନ ଘଟଣାବଳୀ ଜାଣିବା ସହିତ ସଂସ୍କୃତି, ସଭ୍ୟତା, ପରମ୍ପରା ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ବିଶଦ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିଥାଏ । ଅତୀତର ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରି ସେ ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତିକୁ ଆକଳନ କରିପାରେ ଏବଂ ଦେଶ ଓ ସମାଜର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ 'ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ' ପାଠକରି ନାଗରିକର ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ମାନବାଧିକାର, ସୂଚନା ଅଧିକାର ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିଥାଏ । ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟତାବାଦ, ଜାତୀୟ ସଂହତି ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପୁସ୍ତକରେ 'ତୁମ ପାଇଁ କାମ' ଓ 'ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?' ଆଧାରରେ ଅଭ୍ୟାସଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷଣକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଇଛି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକୁ କେତେକ 'ପାଠ'ରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ମାନଚିତ୍ର ଓ ଫଟୋଚିତ୍ର ସଂଯୋଜିତ ହୋଇଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକଟିର ସମସ୍ତ ବିଭାଗ ପାଠ କଲେ, ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ।

ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି, ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ା (Syllabus) କମିଟି ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆଲୋଚିତ ହେବା ପରେ ଆବଶ୍ୟକ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଛି । ଏହି ପୁସ୍ତକର ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ତଥା ମୁଦ୍ରାକରଙ୍କୁ ପରିଷଦ ତରଫରୁ ଧନ୍ୟବାଦ ତଥା କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି ।

ତ୍ରୁଟି ରହିତ ସମ୍ପାଦନା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତ୍ରୁଟି-ବିଚ୍ୟୁତିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୋର ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ, ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ତ୍ରୁଟି-ବିଚ୍ୟୁତିଗୁଡ଼ିକ ପରିଷଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିବାରେ ପାଠକ ଓ ପାଠିକା ସହଯୋଗ କଲେ, ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂସ୍କରଣରେ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇପାରିବ ।

ସଭାପତି

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ

ପ୍ରାକ୍ କଥନ:

ଆମେ ଭାରତବାସୀ ଭାରତକୁ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ, ସମାଜବାଦୀ, ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ରୂପେ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ଓ ଏହାର ସମସ୍ତ ନାଗରିକଙ୍କୁ

- ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ନ୍ୟାୟ;
- ଚିନ୍ତା, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟୟ, ଧର୍ମୀୟ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଉପାସନାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା;
- ସ୍ଥିତି ଓ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗର ସମାନତାର ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ତଥା
- ବ୍ୟକ୍ତି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଐକ୍ୟ ଓ ସଂହତି ନିଶ୍ଚିତ କରି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରାତୃଭାବ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାକୁ

ଏହି ୧୯୪୯ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨୬ ତାରିଖ ଦିନ

ଆମର ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ସଭାରେ ଏତଦ୍ୱାରା

ଏହି ସମ୍ବିଧାନକୁ ଗ୍ରହଣ ଓ ପ୍ରଣୟନ କରୁଅଛୁ ଏବଂ ଆମ ନିଜକୁ ଅର୍ପଣ କରୁଅଛୁ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ (କ)
୫୧ (କ) ଧାରା : ମୌଳିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ -

(କ) ସମ୍ବିଧାନକୁ ମାନି ଚଳିବା ଏବଂ ଏହାର ଆଦର୍ଶ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ଜାତୀୟ ପତାକା ଓ ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା;

(ଖ) ଯେଉଁସବୁ ମହନୀୟ ଆଦର୍ଶ ଆମ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଥିଲା, ତାହାକୁ ସ୍ମରଣ ଓ ଅନୁସରଣ କରିବା;

(ଗ) ଭାରତର ସାର୍ବଭୌମ, ଏକତା ଓ ସଂହତି ବଜାୟ ଏବଂ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା;

(ଘ) ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବା ଓ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ଜାତୀୟ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା;

(ଙ) ଧର୍ମଗତ, ଭାଷାଗତ ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ କିମ୍ବା ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ବିଭିନ୍ନତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଭାରତର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ ଓ ଭ୍ରାତୃଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ନାରୀଜାତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦାହାନିସୂଚକ ବ୍ୟବହାର ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା;

(ଚ) ଆମର ସଂସ୍କୃତିର ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଐତିହ୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା;

(ଛ) ଅରଣ୍ୟ, ହ୍ରଦ, ନଦୀ, ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସମେତ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଉନ୍ନତି କରିବା ଏବଂ ଜୀବଜଗତ ପ୍ରତି ଅନୁକମ୍ପା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା;

(ଜ) ବୈଜ୍ଞାନିକ ମନୋଭାବ, ମାନବବାଦ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସା ଓ ସଂସ୍କାର ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରିବା;

(ଝ) ସର୍ବସାଧାରଣ ସମ୍ପତ୍ତିର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଓ ହିଂସା ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା;

(ଞ) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସମଷ୍ଟିଗତ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନ କରିବା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଆମ ଦେଶ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ କୃତିତ୍ୱର ଉଚ୍ଚତର ସୋପାନକୁ ଅବିରତ ଉନ୍ନତି କରିପାରିବ;

(ଟ) ମାତା ବା ପିତା ବା ଅଭିଭାବକ, ତାଙ୍କର ଛଅ ବର୍ଷରୁ ଚଉଦ ବର୍ଷ ବୟସ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସନ୍ତାନ ବା ପାଳିତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଲାଭର ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେବେ ।

ସୂଚୀପତ୍ର

ଅଧ୍ୟାୟ/ପାଠ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା

ଇତିହାସ

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ : ବିଶ୍ୱର କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଗ୍ରଗତି [୧ - ୬୦]

ପ୍ରଥମ ପାଠ – ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶରେ ଉପନିବେଶବାଦ ୧ - ୧୬

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ – ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ : କାରଣ ଓ ଫଳାଫଳ ୧୭ - ୩୩

ତୃତୀୟ ପାଠ – ରୁଷ ବିପ୍ଳବ : କାରଣ ଓ ଫଳାଫଳ ୩୪ - ୪୯

ଚତୁର୍ଥ ପାଠ – ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଉଦ୍ୟମ : ଜାତିସଂଘ ୫୦ - ୬୦

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ : ଏକ ନୂତନ ବିଶ୍ୱ ଅଭିମୁଖେ [୬୧ - ୮୫]

ପ୍ରଥମ ପାଠ – ଫାସୀବାଦ ଓ ନାଜିବାଦର ବିକାଶ ୬୧ - ୬୮

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ – ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ : କାରଣ ଓ ଫଳାଫଳ ୬୯ - ୭୫

ତୃତୀୟ ପାଠ – ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକାରେ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରସମୂହର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ୭୬ - ୮୫

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ : ୧୯୪୫ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୃଥିବୀ : କେତେକ ପ୍ରମୁଖ ଘଟଣା ପ୍ରବାହ [୮୬ - ୧୦୯]

ପ୍ରଥମ ପାଠ – ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ: କାରଣ ଓ ଫଳାଫଳ ୮୬ - ୯୦

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ – ସାମରିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ : ଶସ୍ତ୍ରୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ୯୧-୯୫

ତୃତୀୟ ପାଠ – ଗୋଷ୍ଠୀ ନିରପେକ୍ଷ ଆନ୍ଦୋଳନ ୯୬ -୧୦୩

ଚତୁର୍ଥ ପାଠ – ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବିଖଣ୍ଡୀକରଣ ୧୦୪ - ୧୦୯

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ : ଭାରତର ଐତିହ୍ୟ [୧୧୦ - ୧୬୧]

ପ୍ରଥମ ପାଠ – ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି : ବିଭିନ୍ନତାରେ ଏକତା ୧୧୦ - ୧୨୨

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ – ଭାରତର ପରମ୍ପରା ୧୨୩ -୧୩୪

ତୃତୀୟ ପାଠ – ଭାରତର କଳା, ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ଶିଳ୍ପକୌଶଳ, ସାହିତ୍ୟ, ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବୈଷୟିକ ବିଦ୍ୟା ୧୩୫ -୧୫୫

ଚତୁର୍ଥ ପାଠ – ଓଡ଼ିଶାର ଐତିହ୍ୟ ୧୫୬ - ୧୬୧